

Generalisták és specialisták

Az állatok egy része könnyen alkalmazkodik a különböző táplálékforrásokhoz: azt eszi, amit talál, és ha az elfogy, átáll valami másra. Ők a generalisták. Vannak ezzel szemben specialisták is, amelyek egy bizonyos táplálék fogyasztására szakosodtak – lehetőleg valami olyanéhoz, amelyért kevesen versenyeznek.

Az egértől a bölényig

Generalistának lenni azért jó, mert az adott állat úgyszólván a jég hátán is megél. Könnyebben elviseli az évszakok vagy az éghajlat változását, képes vándorolni, és ha úgy adódik, terjeszkedni is. Az ilyen állatok változatos élőhelyeket népesítenek be: ilyen például a farkas, amellyel a közel-keleti sivatagoktól a mérsékelt égövi lombos erdőkön és nyílt, füves pusztákon át a sarkvidéki tundráig mindenütt találkozhatunk. Tápláléka ennek megfelelően változatos: az egértől a bölényig bármi szerepelhet az étlapon. Viselkedését, szociális rendszerét is a körülményekhez igazítja: ha csak kisebb zsákmányállatok érhetőek el a környéken, akkor magányosan vadászik, ahol viszont olyan hatalmas préda van kilátásban, mint a jávorszarvas vagy a bölény, ott nagy falkákba verődik.

Vetélytársak nélkül

A specialisták ezzel szemben szélsőségesen alkalmazkodtak: egész testüket annak az egy bizonyos tápláléknak a megszerzését és megemésztését szolgálja, máshoz már nemigen tudnak alkalmazkodni. Amíg ez a táplálékforrás bőségesen rendelkezésre áll, addig könnyű dolguk van, de egy környezetváltozás végzetes lehet számukra. Vegyük példának a zsiráfot: hosszú nyakának köszönhetően eléri az akáciák lombját, amelyekhez semmilyen más állat nem fér hozzá, így nem kell versenyeznie. A talajról legelni viszont csak igen bajosan tud. Ahol tehát nincsenek fák, ott a zsiráf nem képes fennmaradni.

Lógás egész nap

A kétféle stratégia összehasonlítására kiváló példát kínálnak a dél-amerikai vendégízületesek. Közülük a szőrös vendégízületesek két csoportja, a lajhárok és a hangyászok specialistának tekinthetők. A lajhár a fán csüngő, lombevő életmódhoz alkalmazkodott, ennek érdekében még a talajon való járás képességét is elvesztette. Mivel élelmének tápértéke alacsony, a lajhár takarékoskodik az energiával, anyagcseréje lassú. Amíg van őserdő, addig kényelmesen végiglóghatja a napjait, de ha egy klímaváltozás vagy az emberi beavatkozás következtében az erdő helyét más növénytársulás venné át, a lajhár már nem tudna lépést tartani a változással.

Hangyányi különbség

A hangyász ugyanakkor oly mértékben alkalmazkodott a hangyák és termeszek fogyasztásához, hogy rágni már nem is tud, tehát más táplálék felvételére képtelen. Amíg ezekből az államalkotó rovarokból bőven akad, addig nincs baj, de ha valamiért kihalnának a termeszek, a hangyász is kihalna velük együtt. A páncélos vendégízületesek, azaz a tatuk ezzel szemben nem válogatósak: elfogyasztják a gyümölcsöt és egyéb növényi anyagokat éppúgy, mint a gerinctelen vagy kisebb gerinces állatokat. Nem véletlen, hogy éppen a tatuk egyik faja, a kilencöves tatu volt képes észak felé terjeszkedve eljutni egészen Texasig!

Tudtad-e?

A levelek kevés tápanyagot tartalmaznak, ezért sok lombevő állat nagyon takarékosan bánik az energiával: keveset és lassan mozog. A lajháron kívül ilyen például a koala vagy a panda is: egyikük az eukaliptusz, a másik a bambusz leveleire specializálódott.

Maga az ember is igazi generalista: a Föld legkülönbözőbb élőhelyeit benépesítette, és a legkülönbözőbb táplálékokon megél, a gabonaféléktől a fókazsírig.